

HÍREK az EU lisszaboni kábítószerügyi központjából

ÉVES JELENTÉS 2009: FONTOSABB MEGÁLLAPÍTÁSOK

A kokain és a heroin továbbra is stabilan uralja az európai kábítószerhasználatot

(2009.11.05., LISSZABON **HÍRZÁRLAT: CET/brüsszeli idő szerint 10.00 óra**) Nem sok jel utal arra, hogy az európai kokain- és heroin-használat terén bármilyen javulás is történne, ugyanis ez a két szer változatlanul központi helyet foglal el az európai kábítószer-problémán belül – állítja az **EU kábítószerügyi ügynöksége (EMCDDA)**. A hozzáférhető anyagok skálája egyre bővül, a kábítószer-használati minták pedig egyre összetettebbé válnak, így a politoxikománia szintén súlyos problémát jelent ⁽¹⁾. Kedvezőbb fejlemény viszont, hogy az új adatok a kannabiszhasználat folyamatos visszaesését erősítik meg, különösen a fiatalok körében. Ezek az észrevételek ma láttak napvilágot, amikor az ügynökség Brüsszelben kiadta **Éves Jelentés 2009: A kábítószer-probléma Európában** kiadványát.

A kokain még mindig a legnépszerűbb stimuláns Európában – sőt, népszerűsége helyenként tovább nő

Élete folyamán mintegy 13 millió európai felnőtt (15–64 év közötti) próbálta ki már a kokaint. Ebből a körből 7,5 millióan tartoznak a fiatal felnőttek (15–34 év közöttiek) csoportjába, akik közül 3 millióan az elmúlt évben is használták a szert. A kokainhasználat az **EU-n belül továbbra is a nyugat-európai uniós országokban** koncentrálódik, Európa más részein viszont a fogyasztás változatlanul alacsony. A legmagasabb előfordulási arányokkal rendelkező országokban – **Dánia, Spanyolország, Írország, Olaszország** és az **Egyesült Királyság** – a közelmúltbeli felmérések tanúsága szerint az elmúlt évi használat a fiatal felnőttek körében 3,1–5, 5 % között volt (5. fejezet, 8. táblázat). A legtöbb adatközlő országban a friss adatok az elmúlt évi használatot tekintve a 15–34 éves korcsoportban stabil vagy emelkedő tendenciát mutatnak (GPS-14 ábra, i. és ii. rész).

Az európai kokain lefoglalások száma (a 2006-os 84 000-hez képest) 2007-ben 92 000-re emelkedett, miközben a teljes lefoglalt mennyiség 77 tonnára esett vissza (a 2006-os 121 tonna után). A kábítószer miatti kezelésre első alkalommal jelentkezők közül 22 % a kokaint nevezte meg elsődleges kábítószerként, amely miatt problémái vannak. 2007-ben mintegy 500 kokainhasználattal összefüggő halálesetet jelentettek be.

Heroin – megszűnt a csökkenő tendencia

A ma közzétett adatok alátámasztják az **EMCDDA** tavalyi *Éves Jelentésében* szereplő helyzetértékelést a „stabil, de már nem csökkenő mértékű heroin-problémáról”. A heroinnal összefüggő problémák terén az 1990-es évek közepétől a 2000-es évek elejéig tapasztalt csökkenést követően az opiát tendenciák (új kezelési igények, halálesetek, lefoglalások) még mindig aggasztó fejleményekre utalnak. „Bár egyelőre nincs bizonyíték arra, hogy a heroinhasználat 1980-as és 1990-es években tapasztalt, járványszerű terjedése visszatérne, e kábítószer használata továbbra is jelentős egészségügyi és társadalmi problémákat eredményez” – mondta **Marcel Reimen, az EMCDDA elnöke**. „Amennyiben a helyzet tovább romlana, súlyos problémák elé nézünk.”

Az **EMCDDA** becslései szerint az **EU-ban és Norvégiában** élő problémás opioidhasználók száma 1,2 és 1,5 millió közé tehető, és ez a szám többségében heroinhasználókat takar. Az új adatok arra is utalnak, hogy a heroinhasználók köre még mindig bővül, noha csak mérsékelten. Az olyan új kezelési igények összesített száma, amelyben a heroin szerepel elsődleges szerként, 19 adatközlő ország adatai alapján 2007-ben 6 %-kal volt magasabb, mint 2002-ben (lásd a TDI-1 ábrát, ii. rész). 2006 és 2007 között emellett nyolc országból jelezték, hogy az elsődlegesen heroinhasználat miatt kezelésre jelentkező szerhasználók száma, és az összes klienshez képest vett százalékaránya egyaránt emelkedett.

Az 1990–2006 közötti időszakban évi 6400 és 8500 közötti, kábítószer okozta halálesetet jelentettek be Európában, amelyek többsége opiáhasználatra volt függő (ezek aránya jellemzően 85 % fölött volt). A kábítószer okozta halálesetek számának 2000 és 2003 között tapasztalt általános csökkenését követően a frissebb adatok ismét emelkedő tendenciát mutatnak. 2007-ben a 18 adatközlő ország közül 13 számolt be emelkedésről az előző évhez képest (DRD-2 táblázat, i. rész).

2002 és 2007 között az **EU**-ban és **Norvégiában** bejelentett heroin lefoglalások száma átlagosan évi 4 %-kal nőtt. 2007-ben becslések szerint 56 000 lefoglalásról érkezett bejelentés (szemben a 2006-os 51 000 lefoglalással), a legnagyobb számot az **Egyesült Királyságból** jelentették (SZR-7 táblázat). Bár az **EU**-ban és **Norvégiában** lefoglalt heroin teljes mennyisége 2002 után csökkent, ez az érték a 2006-ban mért 8,1 tonnáról 2007-ben 8,8 tonnára emelkedett. **Törökország**, amely az **EU**-ba érkező heroin fontos tranzitországa, 2007-ben rekordmennyiség, 13,2 tonna lefoglalásáról számolt be, szemben a 2002-ben lefoglalt 2,7 tonnával (SZR-8 táblázat, 6. fejezet, 9. táblázat).

Az új adatok a kannabiszhasználat csökkenését erősítik meg, különösen a fiatalok körében

Körülbelül 74 millió (15–64 év közötti) európai lakos próbálta már ki élete folyamán a kannabiszt, és közülük nagyjából 22,5 millióan használták a szert az elmúlt évben. A kannabisz ilyenformán továbbra is a legáltalánosabban használt tiltott kábítószer (3. fejezet, 3. táblázat). Az 1990-es években és a 2000-es évek elején tapasztalt kifejezett növekedések után azonban az új európai adatok a kábítószer népszerűségének csökkenését erősítik meg különösen a fiatalok körében, alátámasztva a tavalyi Jelentésben szereplő elemzést.

Ez a tendencia különösen a (15–16 év közötti) diákok körében érzékelhető, amint az **ESPAD** felmérések mutatják ⁽²⁾. 2007-ben a legtöbb **nyugat-európai** országból, valamint **Horvátországból** és **Szlovéniából** is a kannabiszhasználat életprevalenciájának csökkenését vagy stabilizálódását jelentették, a 2003-as **ESPAD** felmérésben tapasztalt magas előfordulás vagy emelkedő tendencia után. A **közép- és kelet-európai** országok többségében a 2003-ban észlelt emelkedő tendencia most talán kezd kiegyenlítődni (csak **Szlovákiából** és **Litvániából** jelentettek 3 %-ot meghaladó növekedést). Az országok harmadik csoportjában, főként **Észak- és Dél-Európában** az 1990-es évek végétől 2007-ig a kannabiszhasználat összességében stabil és alacsony előfordulását lehetett megfigyelni (3. fejezet, 4. ábra). Az **USA** és **Ausztrália** iskolai felméréseiből származó adatok szintén csökkenő tendenciára utalnak (EYE-1 ábra, xii. rész).

A rendelkezésre álló adatok 2002 és 2007 között a fiatal felnőttek (15–34 év közöttiek) körében az elmúlt évi kannabiszhasználat előfordulását tekintve hasonlóképpen stabilizálódó vagy csökkenő tendenciát mutatnak (GPS-4 ábra, ii. rész). Kevésbé biztatóak viszont a rendszeres és intenzív európai kannabiszhasználók számára vonatkozó adatok. Az európai fiatalok körében akár a 2,5 %-ot is elérheti azoknak az aránya, akik a kannabiszt napi szinten használják, ami nagy létszámú veszélyeztetett, potenciálisan segítségre szoruló csoportot jelent. E populációnak szólnak az olyan innovatív válaszleptések, mint például az internet alapú kezelési beavatkozások, amelyekről az **EMCDDA** első ízben 2009-ben adott ki Európára vonatkozó áttekintést ⁽³⁾.

A politoxikománia növeli a kockázatot és nehezíti a kezelést

„Európában manapság általánosan elterjedtek a politoxikomán használati minták, és a legtöbb felmerülő probléma a különböző szerek egyidejű használatának tulajdonítható, vagy legalábbis még komplikáltabbá teszi azokat” – áll a Jelentésben. A Jelentéssel együtt egy külön összefoglaló is megjelent ma, *Politoxikománia: szerhasználati mintázatok és válaszok* címmel ⁽⁴⁾. Az összefoglaló ennek a viselkedésnek az előfordulását tekinti át a diákok (15–16 év közöttiek), a fiatal felnőttek (15–34 év közöttiek) és a problémás kábítószer-használók körében.

A 22 országban vizsgált diákok (15–16 év közöttiek) közül 20 % számolt be arról, hogy az elmúlt hónapban fogyasztott alkoholt és cigarettát; 6 % használt kannabiszt alkohollal és/vagy cigarettával; 1 % pedig kannabiszt alkohollal és/vagy cigarettával és még egy másik kábítószerrel (ecstasy, kokain, amfetaminszármazékok, LSD vagy heroin) együtt. A kutatások azt mutatják, hogy a politoxikománia az iskoláskorú népesség körében növelheti a toxikus hatások és a krónikus egészségügyi problémák kockázatát az élet későbbi szakaszában. A fiatalok kábítószer- és alkoholfogyasztásának teret adó környezettel foglalkozó stratégiák (pl. a kábítószerekről és az

alkoholról szóló jogszabályok betartása, a biztonságos szórakozásra vonatkozó útmutatók) úgy tűnik, hatékonyan segítik elő az egészségvédelmet az éjszakai szórakozóhelyeken.

A fiatal felnőttek (15–34 év közöttiek) körében a politoxikománia bejáratottabb szerhasználati mintákra utal, és fokozott veszélyekkel jár együtt. Az ebbe a korcsoportba tartozó rendszeres vagy erős alkoholfogyasztók a kannabiszt kétszer–hatszor nagyobb valószínűséggel, a kokaint pedig kétszer–kilencszer nagyobb valószínűséggel használták az elmúlt évben, mint a normál népesség.

A politoxikománia különösen a problémás kábítószer-használók körében fordul elő, és súlyosbíthatja amúgy is rossz egészségi állapotukat, ami fokozott kockázatvállaláshoz és potenciálisan súlyos következményekhez vezet (pl. halálos túladagolás). 14 ország adatainak közelmúltbeli elemzése azt állapította meg, hogy a kezelést megkezdők több mint fele (57 %) a kezelés kiváltó okául szolgáló elsődlegesen használt szer mellett még legalább egy problémás kábítószerrel megnevezett. A (többnyire heroin okozta) halálos túladagolásokat követő toxikológiai jelentések gyakran több anyag jelenlétét mutatják ki, ami arra utal, hogy az ilyen halálesetek jelentős része többféle szer együttes használatához kapcsolódhat.

Bár továbbra is ritkán indítanak kifejezetten ezzel foglalkozó programokat, a meglévő beavatkozásoknak – mint például az opiát helyettesítő kezelés és a viselkedésben elért változásokat jutalmazó kezelés – volt néhány pozitív eredménye a politoxikomán szerhasználat csökkentése terén. A politoxikománia kezelése mindazonáltal továbbra is összetett, sok kihívást rejtő feladat marad a szolgáltatásban dolgozó szakemberek számára.

Az alkohol meghatározó tényező az európai szerhasználati problémán belül

„Az európai szerhasználat problémakörében az egyidejű alkoholfogyasztás meghatározó tényező” – állapítja meg a Jelentés, hangsúlyozva, hogy az alkohol szinte minden politoxikomán szerhasználati mintában jelen van. A legutóbbi **ESPAD** felmérés azt állapította meg, hogy a 2007-ben vizsgált diákok 43 %-a számolt be „alkalomszerű, nagy mennyiségű alkoholfogyasztásról” (egy alkalommal öt vagy több ital) az elmúlt 30 napban. A 2003-as és a 2007-es felméréseket összehasonlítva e viselkedés előfordulásának növekedését különösen a lányok körében lehetett érzékelni, ahol az előfordulási arány 35 %-ról 42 %-ra nőtt. A mértéktelen ivás gyakran rekreációs kábítószer-használattal is jár, növelve a negatív következmények veszélyét a fiatalok körében.

„Hamarosan inkább az lesz a kivétel, ha valakinek csak egyetlen szer használatával van problémája” – nyilatkozta az **EMCDDA igazgatója, Wolfgang Götz**. „Az európai kábítószer-probléma forrását egyre inkább a különböző, legális és tiltott pszichoaktív anyagok kombinált használata jelenti. Ez a tény nemcsak a negatív következmények számát növeli, de a kábítószer-fogyasztókat kezelő szolgálatokat is kihívások elé állítja, mivel egyre összetettebb igényeknek kell megfelelniük. Emellett drogpolitikai céljainkban is meg kell jelennie annak, hogy a kábítószeres alkohollal kombinált használata most már meghatározó része az előttünk álló problémának.”

Megjegyzések

⁽¹⁾ Politoxikománia – különböző legális és tiltott kábítószeres egyidejű vagy egymást követő használata.

⁽²⁾ Az alkohol- és egyéb kábítószer-fogyasztással foglalkozó európai iskolai projekt (ESPAD). A felméréseket 1995-ben, 1999-ben, 2003-ban és 2007-ben végezték. Lásd: <http://www.emcdda.europa.eu/themes/young-people>

⁽³⁾ Lásd az Insights 10. számát: <http://www.emcdda.europa.eu/publications/insights>

⁽⁴⁾ Lásd a politoxikomániáról szóló Kiemelt Témát. Ugyancsak ma jelenik meg a „*Kábítószerrel összefüggő bűncselekmények: az ítélkezési gyakorlat és más következmények*” című kiemelt téma. Mindkét dokumentumhoz többnyelvű összefoglaló tartozik, angolul pedig itt érhető el: <http://www.emcdda.europa.eu/publications/selected-issues>

A 2009-es *Éves Jelentésben* közölt adatok 2007-re vagy az utolsó olyan évre vonatkoznak, amelyről adatok állnak rendelkezésre. **A sajtóközleményben idézett ábrák és táblázatok megtalálhatók a 2009. évi Statisztikai Közlönyben:** <http://www.emcdda.europa.eu/stats09>. Az *Éves Jelentéshez* kapcsolódó termékekről, sajtóközleményekről, szolgáltatásokról és eseményekről szóló információk itt érhetőek el: <http://www.emcdda.europa.eu/events/2009/annual-report>

A kábítószer-problémákra adott válaszok

Az *Éves Jelentés* 2. fejezete a kábítószer-problémákra adott aktuális európai válaszokról ad áttekintést. Ezek közé tartozik a megelőzés, a kezelés, az ártalomcsökkentés, a társadalmi integráció és a kábítószer-törvények végrehajtásának területe. Az egyes szereket külön tárgyaló, ez után következő fejezetek szintén tartalmazzák a válaszokkal foglalkozó részeket.